

BACKGROUND REPORT

PRAGUEPRAŽSKÝ
STUDENTSTUDENTSKÝ
SUMMIT

UNSC

Reforma Rady bezpečnosti OSN

Autor: Jan Papajanovský
Imprimatur: Martin Mezenský, Markéta Melicharová
Jazyková úprava: Jakub Kopřiva, Vendula Kulichová, Vojtěch Vrabec
Grafická úprava: Jan Hlaváček

Model OSN

Vydala Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) pro potřeby XXI. ročníku Pražského studentského summitu.

© AMO 2015

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)
Žitná 27, 110 00 Praha 1
Tel.: +420 224 813 460, e-mail: summit@amo.cz
IČ: 65 99 95 33

www.amo.cz

www.studentsummit.cz

1 Úvod

Rada bezpečnosti OSN (dále jen UNSC) je hlavním orgánem Organizace spojených národů (dále jen OSN) odpovědným za zachování mezinárodního míru a bezpečnosti. Rozhodnutí UNSC jsou v souladu s Chartou OSN (dále jen Charta) pro členské státy závazná a v případě potřeby vynutitelná i vojenskou mocí.¹

Již od svého prvního zasedání v roce 1946 byla UNSC a její fungování terčem kritiky. UNSC byla v Chartě ukotvena těsně po druhé světové válce v podobě, která odrážela zájmy pěti vítězných mocností – Spojenců² – Číny, Francie, Sovětského svazu, Spojených států a Spojeného království. Svět se však od té doby zásadně změnil a spolu s ním se proměnila i bezpečnostní rizika. Postupně se začaly objevovat návrhy na dílčí i celkovou reformu fungování UNSC, některé z nich byly dokonce prosazeny.

Kritické hlasy volající po celkové reformě výrazně zesílily v 90. letech, v době, která následovala po rozpadu Sovětského svazu. Došlo ke vzniku několika iniciativ usilujících o provedení konkrétních reformních opatření, do diskuze o nich se zapojil i tehdejší generální tajemník Kofi Annan. Žádné rozhodnutí však nebylo přijato, debata tedy na půdě samotné UNSC probíhá i v dnešní době.

2 Historický kontext

Návrhy na mírové řešení sporů prostřednictvím činnosti mezinárodních či nadnárodních organizací by bylo možné vysledovat i v předcházejících stoletích, jejich praktický význam však nebyl velký.

2.1 Společnost národů

Společnost národů (dále jen SN) byla založena po první světové válce jako organizace, jejímž účelem bylo udržování mezinárodního míru a stability. Veškeré budoucí spory mezi státy měly být řešeny vyjednáváním na půdě SN, nikoliv válečnými konflikty.³

Nejdůležitějším orgánem SN bylo Shromáždění SN sestávající ze všech členských států (jejichž hlasy měly všechny stejnou váhu). Vedle něj působila i Rada SN skládající se ze stálých i volených členů, podpůrnou roli pak měl Sekretariát SN. Základní struktura orgánů SN byla teda podobná s dnešním uspořádáním orgánů OSN. V součinnosti s orgány SN působil i Stálý dvůr mezinárodní spravedlnosti, jakási obdoba dnešního Mezinárodního soudního dvora.

¹ Charta Organizace spojených národů. 1945. Dostupné také z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

² V angličtině běžně používáno „Allies“.

³ TRUEMAN, Chris. LeagueofNations. *TheHistoryLearningSite* [online]. [cit. 15. 7. 2015]. Dostupné z: <http://www.historylearningsite.co.uk/modern-world-history-1918-to-1980/league-of-nations/>

SN se podařilo zejména ve 20. letech úspěšně vyřešit několik menších regionálních konfliktů.⁴ Následně však selhala při řešení konfliktů předcházejících druhé světové válce: nedokázala zabránit italské invazi do Habeše, španělské občanské válce ani obsazení Rakouska nacistickým Německem. Se začátkem druhé světové války pak přestala vyvíjet svou činnost úplně.

Prvním důvodem neúspěchu SN byl nedostatečný počet členských států a neustálé změny spočívající v jejich přistupování či naopak vystupování. Spojené státy – světová mocnost a iniciátor vzniku – se členy z vnitropolitických důvodů⁵ nestaly, další mocnosti – Německo či Japonsko – z ní v průběhu let vystoupily. Členové SN zároveň neprojevovali vůli účinně vymáhat svá rozhodnutí,⁶ ačkoliv v Paktu SN byly definovány nástroje umožňující uvalení hospodářských či diplomatických sankcí a v krajním případě i vojenský zásah.⁷ K neakceschopnosti SN přispěla i nutnost jednohlasného rozhodování o podstatných otázkách – ve Shromáždění i v Radě SN.

2.2 Vznik a vývoj UNSC

Organizace spojených národů vznikla těsně po druhé světové válce – na podzim roku 1945. Rada bezpečnosti, orgán zakotvený v Chartě, se poprvé sešla v roce 1946 v počtu 11 členů. Jak bylo dříve zmíněno, OSN byla založena na základě zkušeností s fungováním SN před druhou světovou válkou. Byly proto posíleny donucovací pravomoci výkonného orgánu – UNSC.

V původním složení – tj. 5 stálých členů a 6 členů nestálých – fungovala UNSC až do roku 1965, kdy vešla v účinnost změna Charty dotýkající se složení UNSC: počet nestálých členů se zvýšil na 10. Navýšení bylo reakcí na kritiku nereprezentativnosti UNSC – od roku 1946 do roku 1965 se zásadně zvýšil počet států, míst v UNSC však byl až do přijetí změny stále stejný počet. Problematický byl rovněž fakt, že původní regionální rozložení oněch šesti nestálých členů nereflektovalo vznik nových států v dříve de facto nezastoupených regionech – zejména v Africe.⁸ I regionální rozložení tedy bylo upraveno tak, aby bylo 10 nestálých členů voleno napříč kontinenty.

Další významná změna nastala v roce 1971. Čínu do tohoto roku v UNSC reprezentovala tchajwanská Čínská republika, Valné shromáždění OSN (dále jen UNGA) však na návrh Albánie

⁴ Například spor mezi Švédskem a Finskem o Alandské ostrovy. Ty byly tradičně součástí Finska, většina jejich obyvatel však usilovala o připojení ke Švédsku. SN rozhodla, že ostrovy zůstanou Finsku, byla jim však zaručena autonomie a proběhla jejich demilitarizace.

⁵ GWERTZMAN, Bernard. Why did the United States fail to join the League of Nations? *Council on Foreign Relations* [online]. 2013 [cit. 17. 7. 2015]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/international-organizations-and-alliances/why-did-united-states-fail-join-league-nations/p30709>

⁶ Státy, které rozhodnutí SN nerespektovaly, obvykle z organizace vystoupily či byly vyloučeny, jiné kroky proti nim podniknuty nebyly.

⁷ The Covenant of the League of Nations. *The Avalon Project* [online]. [cit. 16. 7. 2015]. Dostupné z: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/leagcov.asp

⁸ V roce 1946 existovaly pouze tři samostatné africké státy, v roce 1965 jich již bylo více než 30.

uznalo jako jediného reprezentanta Číny komunistickou Čínskou lidovou republiku, která tím získala místo v UNSC.⁹ Poslední změna ve složení UNSC pak proběhla na začátku 90. let, kdy po rozpadu Sovětského svazu získal jeho místo nástupnický stát – Ruská federace.

3 Současná UNSC

3.1 Pravomoci UNSC

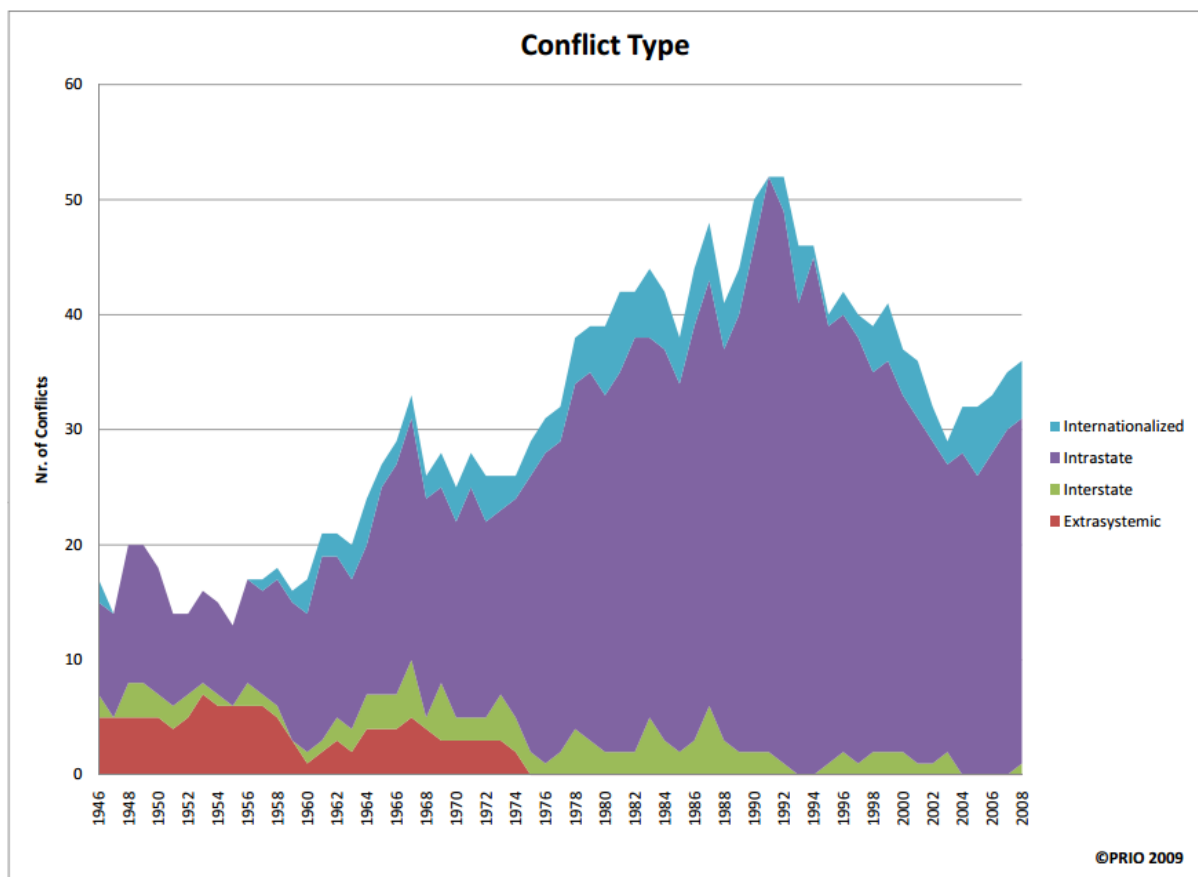
UNSC je orgánem zodpovědným za zachování mezinárodního míru a bezpečnosti. Za tímto účelem je oprávněna jménem členských států řešit spory a přijímat jakákoliv další rozhodnutí. V době vzniku OSN měla většina konfliktů charakter sporu mezi dvěma či více státy, Charta tedy podrobně upravuje pokojné řešení sporů mezi nimi.

V dnešní době jsou však mezistátní konflikty méně typické (viz graf dále). Často jsou jejich významnou součástí nevládní aktéři (separatistické či teroristické skupiny aj.) a řešení založená na mezistátním vyjednávání nemusí být dostačující, i v oněch typických příkladech mezistátních konfliktů mohou navíc vyjednávání selhat (váčky mezi Indií a Pákistánem, konflikty mezi Izraelem a jeho arabskými sousedy).

⁹ Rezoluce byla přijata v době výrazného oteplení vztahů mezi USA a Čínou. Zajímavý je rovněž její obsah, ve kterém stojí, že (OSN) „vykazuje zástupce Čínské republiky a Čankajška z místa, které v OSN nelegálně zabírají“. Rezoluce UNGA č. 2758 (1965). Dostupná z: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2758\(XXVI\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2758(XXVI))

Graf 1: Rozdělení konfliktů dle typů¹⁰

UNSC je v případě „*ohrožení míru, porušení míru a činů útočných*“¹¹ oprávněna uvalit ekonomické, diplomatické a další sankce, rozhodnout může dokonce i o vojenském zásahu. Vedle přímého dohledu nad mezinárodní bezpečností jsou UNSC svěřeny i další pravomoci související s fungováním OSN – např. doporučuje kandidáta na pozici generálního tajemníka, svolává konferenci o změnách Charty, podílí se na přijímání nových členů OSN či volbě soudců Mezinárodního soudního dvora.

3.2 Stálí členové

UNSC má v současné době celkem 5 stálých členů: Čínu, Francii, Rusko, Spojené státy americké a Spojené království. Každý z těchto států je díky právu veta oprávněn svým hlasem zabránit schválení jakéhokoliv podstatného rozhodnutí UNSC.¹² V době svého vzniku mělo právo veta jisté opodstatnění, zmíněné státy světu politicky, ekonomicky i vojensky zcela

¹⁰ ArmedConflictsVersion 4-2009. *PRIO Network* [online]. 2009 [cit. 17. 9. 2015]. Dostupné z: <https://www.prio.org/Data/Armed-Conflict/UCDP-PRIO/Armed-Conflicts-Version-X-2009/>

¹¹ *Charta Organizace spojených národů*. 1945. Dostupné také z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

¹² Právo veta se nevztahuje na všechna hlasování v Radě, podle Charty se uplatňuje při všech ostatních věcech, než jsou věci řízení – tj. procesní otázky.

dominovaly. Jak je patrné z tabulky níže, v dnešní době je postavení některých z nich jiné, a právo veta je tak ze strany některých členů OSN kritizováno.¹³

Tabulka 1: Srovnání stálých členů UNSC a dalších zemí – zeleně stálí členové¹⁴

	počet obyvatel	HDP	výdaje na obranu
1.	Čína	Čína	USA
2.	Indie	USA	Čína
3.	USA	Indie	Rusko
4.	Indonésie	Japonsko	Saudská Arábie
5.	Brazílie	Německo	Francie

Stálí členové UNSC nevyužívají právo veta stejně. Zatímco Spojené státy a Ruská federace zablokovaly do roku 2014 schválení přibližně 80 rezolucí, ostatní stálí členové hlasovali proti výrazně méněkrát.¹⁵ Bylo by však mylné domnívat se, že Čína, Francie a Spojené království neprosazují a nechrání své zájmy, dělají tak pouze jiným způsobem – používáním tzv. kapesního veta. To funguje následovně: pokud zmíněné státy nesouhlasí s projednáváním určité věci na půdě UNSC, přímo či nepřímo tento svůj postoj naznačí. Ostatní členové UNSC pak v reakci na to obvykle sporných návrh upraví či stáhnou.¹⁶

Pomocí kapesního veta lze dosáhnout stejného výsledku – zablokování či úpravy projednávané věci – při současném vyhnutí se nepříjemným politickým následkům skutečného použití práva veta, kterým je například nesouhlasné veřejné mínění či kritika ze strany dalších členských zemí OSN.

3.3 Nestálí členové

Kromě 5 stálých členů tvoří dnes UNSC dalších 10 členů nestálých. Ti jsou voleni UNGA na dva roky dle regionálního klíče. Následující tabulka shrnuje jednotlivé regionální skupiny, počet jejich členů a přiřazená křesla v UNSC včetně informativních procentuálních přepočtů. Rozdělení do regionálních skupin bylo na základě obecné úpravy v Chartě – která říká: „*Valné*

¹³ Time to reform the UNSC. *The Hindu* [online]. 2015 [cit. 17. 9. 2015]. Dostupné z: <http://www.thehindu.com/opinion/editorial/time-to-reform-the-uns/article7659943.ece>

¹⁴ CIA. *The World Factbook* [online]. [cit. 10. 7. 2015]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>, PERLO-FREEMAN, Sam et al. TRENDS IN WORLD MILITARY EXPENDITURE, 2014. In: *SIPRI FactSheet* [online]. 2015 [cit. 10. 7. 2015]. Dostupné z: <http://books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1504.pdf>

¹⁵ MCCLEAN, Emma. Hard Evidence: who uses veto in the UN Security Council most often – and for what? *The Conversation* [online]. [cit. 16. 7. 2015]. Dostupné z: <http://theconversation.com/hard-evidence-who-uses-veto-in-the-un-security-council-most-often-and-for-what-29907>

¹⁶ OKHOVAT, Sahar. *The United Nations Security Council: Its Veto Power and Its Reform* [online]. 2011 [cit. 15. 07. 2015]. Dostupné z: <http://www.miat.org.au/articles/UNSC%20FULL%20REPORT%20Sept%202011.pdf>

shromáždění volí deset národů (...) hledíc (...) jakož i k spravedlivému rozdělení po stránce zeměpisné."¹⁷ – konkrétně upraveno rezolucí UNGA.¹⁸

Tabulka 2: Srovnání regionálních skupin¹⁹

Skupina	členů	%	stálí čl.	%	volení čl.	%	% člen. celk.
Afrika	54	28	0	0	3	30	20
Asijsko-pacifická oblast	53	27,5	1	20	2	20	20
Latinská Amerika a Karibik	33	17,1	0	0	2	20	13
Západní Evropa a ostatní ²⁰	28	14,5	3	60	2	20	33
Východní Evropa	23	12	1	20	1	10	13
žádná ²¹	1	0,5	0	0	0	0	0

Z tabulky je patrné, že některé regiony jsou v UNSC zastoupeny disproporčně, způsobem neodpovídajícím počtu jejich členů. Výrazně je tento nepoměr vidět zejména v případě skupiny států skupiny Západní Evropa a ostatní. Úprava zastoupení regionů v UNSC je proto jedním z bodů, které jsou v souvislosti s reformou projednávány.

3.4 Otevřenost rozhodování

Posledním tématem, které je často v souvislosti s reformou UNSC diskutováno, je posílení otevřenosti rozhodování. Otevřenost UNSC je možné posílit dvojím způsobem:

- Navenek ve vztahu k nezúčastněným členům OSN a k veřejnosti probíhají debaty o způsobu a množství zveřejňovaných informací.
- Se zúčastněnými aktéry – stranami sporů, poskytovateli vojenských jednotek atp. – je pak možné v různé míře komunikovat již během samotného rozhodování.

Informování veřejnosti a nezúčastněných států o činnosti UNSC je již dnes na velmi vysoké úrovni. K dispozici jsou záznamy z jednání i jejich přepisy, schválené i předkládané dokumenty a jmenné záznamy o hlasování.²² Diskuze proto probíhá spíše o zapojování dalších aktérů do

¹⁷ Charta Organizace spojených národů. 1945. Dostupné také z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

¹⁸ Rezoluce UNGA č. 1991 (1963). Dostupné z: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/1991\(XVIII\)&Lang=E&Area=RESOLUTION](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/1991(XVIII)&Lang=E&Area=RESOLUTION)

¹⁹ United Nations Regional Groups of Member States. *United Nations DGACM* [online]. [cit. 12. 7. 2015]. Dostupné z: <http://www.un.org/depts/DGACM/RegionalGroups.shtml>, Current Members. *UN Security Council* [online]. [cit. 12. 7. 2015]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sc/members/>

²⁰ Kromě států západní Evropy skupina zahrnuje další politicky a společensky blízké státy – Austrálii, Nový Zéland, Kanadu, Izrael a v roli pozorovatele rovněž Spojené státy.

²¹ Jeden stát není členem ani pozorovatelem v žádné skupině - Kiribati. Ač členem OSN, do jejího sídla ani nikdy nevyslalo žádného svého zástupce.

²² Meetings Records. *UN Security Council* [online]. [cit. 16. 07. 2015]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sc/meetings/>

samotného rozhodování: o tom, kdy a za jakých okolností mají být přizváni k jednání, jakou váhu mají mít připomínky a návrhy regionálních uskupení (jako jsou např. Africká unie nebo Evropská unie) či států poskytujících jednotky do mírových misí.²³

4 Reformní iniciativy

Na následujících řádcích budou postupně představeny nejdůležitější zájmové skupiny, které prosazují své konkrétní (a často protichůdné) záměry reformy UNSC.

4.1 In Larger Freedom

Tehdejší generální tajemník OSN Kofi Annan v roce 2005 představil zprávu *In Larger Freedom*, ve které hodnotil plnění cílů definovaných v roce 2000 v Deklaraci tisíciletí.²⁴ V rámci zprávy navrhl dvě varianty reformy UNSC. Společným jmenovatelem obou variant je navýšení počtu členů UNSC na 24 a zrušení stávajícího systému regionálních skupin, který by měl být nahrazen skupinami určenými výhradně geograficky – dle kontinentů.²⁵

Rozdíly mezi variantami spočívají v obsazení 9 nových křesel. Ve variantě A by mělo dojít k vytvoření 6 nových křesel pro stálé členy (návrh k jednotlivým křeslům nepřirazuje státy, předpokládá se však obsazení těchto křesel členy skupiny G4 – viz dále – a dvěma africkými státy) a 3 křesel pro členy volené – na dva roky, stejně jako dnes.

Prostřednictvím varianty B navrhl Annan vytvoření zcela nové kategorie členství – voleného členství s funkčním obdobím čtyři roky s možností dalšího prodloužení v případě úspěchu v další volbě (v současné době musí volení členové rady mezi dvěma funkčními obdobími alespoň jedno vynechat). Takových členů by podle návrhu mělo být v radě 8, o 1 křeslo by se pak rozšířilo současné dvouleté volené členství.

Tabulka 3. Srovnání variant reformy – iniciativa In Larger Freedom

	Současnost	varianta A	varianta B
stálí členové	5	11	5
členové volení na 2 roky	10	13	11
členové volení na 4 roky	0	0	8

²³ The UN SecurityCouncil (UNSC). *Council on Foreign Relations* [online]. 2015 [cit. 17. 9. 2015]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/international-organizations-and-alliances/un-security-council-unsc/p31649>

²⁴ Rezoluce Valného shromáždění stanovující 8 rozvojových cílů – např. vymýcení hladu, boj s AIDS apod. Jedním z dílčích cílů, který rezoluce stanovila, byla i reforma Rady bezpečnosti OSN. *UN MillenniumDeclaration*. 2000. Dostupné také z: <http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm>

²⁵ *In LargerFreedom: Zpráva generálního tajemníka OSN* [online]. 2005 [cit. 13. 07. 2015]. Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/59/2005

Varianta B je kompromisnější: vytváří de facto nové stálé členství (volbou obnovované čtyřleté členství) při současném zachování možnosti mimořádné změny obsazení těchto křesel, umožňuje také rotaci při obsazování pouze některých z nich.

4.2 Skupina G4

Skupina čtyř států – Brazílie, Indie, Japonsko a Německo – které usilují o získání stálého členství v Radě a vzájemně své požadavky podporují.²⁶ Státy společně usilují i o zajištění dvou stálých křesel pro některé z afrických států, zvažována byla možnost přidělit tato křesla důležitému regionálnímu uskupení – Africké unii. Křeslo přidělené regionální organizaci – Evropské unii – je rovněž diskutovanou alternativou ke stálému křeslu pro Německo.

Již v současné době se státy skupiny na činnosti UNSC i OSN podílí výrazněji než většina ostatních členských států OSN: Japonsko je druhý, Německo třetí největší přispěvatel do rozpočtu OSN;²⁷ Indie je čtvrtým největším poskytovatelem jednotek do mírových misí.²⁸ Rovněž statistika o tom, jak často byly v minulosti voleny členy UNSC, je výmluvná. V tabulce níže jsou seřazeni nestálí členové dle délky svého členství, zahrnuty byly jen státy s členstvím delším než 10 let.

Tabulka 4: Nestálí členové UNSC dle délky členství – zeleně státy skupiny G4²⁹

	stát	členství (roky)
1.	Brazílie	20
-	Japonsko	20
2.	Argentina	18
3.	Kolumbie	14
-	Indie	14
-	Pákistán	14
4.	Kanada	12
-	Itálie	12
-	Německo	12

²⁶ ARIYORUK, Ayca. Players and Proposals in the Security Council Debate. *Global Policy Forum* [online]. 2005 [cit. 18. 7. 2015]. Dostupné z: <https://www.globalpolicy.org/component/content/article/200/41204.html>

²⁷ *Assessment of Member States' contributions to the United Nations regular budget for the year 2015*. 2014. Dostupné také z: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=ST/ADM/SER.B/910

²⁸ Troop and police contributors. *UN Peacekeeping* [online]. [cit. 11. 7. 2015]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/peacekeeping/resources/statistics/contributors.shtml>

²⁹ *Členství v UNSC dle zemí*. Dostupné také z: <http://www.un.org/en/sc/repertoire/data/Membership%20in%20the%20Security%20Council%20by%20country%201946-2015.pdf>

Proti snahám zemí ze skupiny G4 se vytvořila poměrně silná opozice. Obecně se proti návrhu na rozšíření o UNSC o další stálé členy staví členové dále zmíněné skupiny Uniting for Consensus. Jednotliví uchazeči o stálá křesla pak mají své vlastní odpůrce, především z řad svých regionálních rivalů.

Nejsilnějším odpůrcem japonské snahy je Čína, která se ve své argumentaci mimo jiné odkazuje na japonské zločiny během druhé světové války. Naopak podporu Japonsku vyjádřily Spojené státy či Spojené království.³⁰

Proti stálému členství Indie vystupuje zejména její tradiční soupeř Pákistán. Všichni současní stálí členové však Indii vyjádřili podporu, Čína podmíněnou formou – Indie by podle ní neměla své snahy spojovat se snahami japonskými.³¹

Další ze členů skupiny G4, Brazílie, se rovněž musí vyrovnávat s odporem svých latinskoamerických sousedů: zejména Argentiny a Mexika. Obdobná je situace Německa, proti jehož snahám trvale vystupuje Itálie.

Přehledně je shrnuta podpora zemí skupiny G4 od stávajících stálých členů v následující tabulce (otazníkem jsou v tabulce uvedeny pozice zemí, které se jasně nevyjádřily).

Tabulka 5: Podpora zemí skupiny G4³²

	Brazílie	Indie	Japonsko	Německo
Čína	ANO	ANO*	NE	?
Francie	ANO	ANO	ANO	ANO
Ruská federace	ANO	ANO	ANO	ANO
Spojené království	ANO	ANO	ANO	ANO
Spojené státy	?	ANO	ANO	?

³⁰ US backs Japan's UNSC bid despite setback to momentum. *ChinaDaily* [online]. 2005 [cit. 17. 9. 2015]. Dostupné z: http://www.chinadaily.com.cn/english/doc/2005-04/18/content_435251.htm

³¹ KRISHNAN, Ananth. "China ready to support Indian bid for UNSC". *The Hindu* [online]. 2011 [cit. 17. 9. 2015]. Dostupné z: <http://www.thehindu.com/news/international/article2233806.ece>

³² Moscow backs Brazil, India for permanent UNSC seats. *The BRICS Post* [online]. 2015 [cit. 17. 9. 2015]. Dostupné z: <http://thebricspost.com/moscow-backs-brazil-india-for-permanent-unscc-seats/>
China backs bigger role for India, Brazil at UNSC. *The Economic Times* [online]. 2015 [cit. 17. 9. 2015]. Dostupné z: http://articles.economictimes.indiatimes.com/2015-02-12/news/59083660_1_unsc-permanent-member-east-china-sea

UK/French position on Reform of the United Nations Security Council [online]. 2010 [cit. 17. 9. 2015]. Dostupné z: https://www.globalpolicy.org/images/pdfs/uk-french_position_on_unsc_reform.pdf

Ministry of foreign affairs of Japan. Japan – Russia foreign ministers meeting overview of results. [online]. 31. 5. 2005 [cit. 17. 9. 2015]. <http://www.mofa.go.jp/region/europe/russia/meet0505.html>

MCDONALD, Kara a Stewart PATRICK. *UN Security Council Enlargement and U.S. Interests*. 2010. Dostupné také z: http://www.cfr.org/content/publications/attachments/UNSC_CSR59.pdf

PANDA, Jagannath. *Beijing's perspective on UN Security Council reform: identity, activism and strategy*. 2011. Dostupné také z: <http://www.ipris.org/php/download.php?fid=641>

4.3 Uniting for Consensus

Další významnou zájmovou skupinou usilující o reformu UNSC je bezpochyby Uniting for Consensus (dále jen „UfC“). Skupina států vznikla na počátku 90. let, v době, kdy se začalo o změnách v UNSC významněji jednat. Zpočátku se její členové stavěli proti reformním snahám reprezentovaným zejména výše zmíněnými státy skupiny G4. Návrhy na rozšíření stálého členství podle UfC neřeší zásadní problém – orgán je podle nich nereprezentativní elitní klub, který je třeba výrazně rozšířit a demokratizovat, nikoliv posílit o další stále členy nadřazené ostatním.³³

V roce 2005 představily státy UfC (Argentina, Itálie, Kanada, Pákistán aj.)³⁴ vlastní návrh reformy v podobě rezoluce UNGA.³⁵ Jako její nejdůležitější prvek bylo navrženo zvýšení počtu volených členů na 20, celkem by tedy UNSC po změně měla mít 25 členů. Návrh byl UNGA zamítnut, skupina však ve svých aktivitách směřujících k obdobným budoucím návrhům pokračuje. Otázkou je, zda skupina skutečně směřuje k přijetí vlastní verze reformy, či zda se (i předkládáním vlastních návrhů a trváním na konsenzu) nesnaží pouze zpomalit ambice států ze skupiny G4, které velmi často představují regionální rivaly států skupiny UfC.

5 Realizace reformních opatření

Diskutované reformní kroky je možné rozdělit do dvou základních skupin: za prvé na kroky vyžadující změnu Charty a za druhé pak na kroky, k jejichž realizaci změna Charty potřebná není.

5.1 Opatření vyžadující změnu Charty

Do první skupiny můžeme zařadit většinu zásadních opatření, takových, která by měla vliv na podstatu fungování orgánu. Konkrétně Charta zakotvuje:

- počet členů UNSC vč. určení členů stálých a mechanismu volby členů nestálých;
- funkční období volených členů;
- právo veta stálých členů při hlasování o jiných než procesních otázkách.

Změna Charty je procesem velmi složitým, nikoliv však nemožným. V minulosti byla Charta pozměněna celkem třikrát, dvě z těchto změn se přitom přímo dotýkaly UNSC. První změna z roku 1965 spočívala v navýšení počtu nestálých členů z původních 6 na 10 a zároveň

³³ MAGALHAES BARRETO SILVA, Marina. *Spoiler of Reformer? The Uniting for Consensus group and UN Security Council reform*. 2014. Dostupné také z: <http://hdl.handle.net/11094/34548>

³⁴ Všechny státy, jež nakonec rezoluci předložily, je možné najít v jejím návrhu. Dostupný z: <http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=A/59/L.68>

³⁵ "UNITING FOR CONSENSUS" GROUP OF STATES INTRODUCES TEXT ON SECURITY COUNCIL REFORM TO GENERAL ASSEMBLY. *UN Meetings Coverage and Press Releases* [online]. 2005 [cit. 12. 7. 2015]. Dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2005/ga10371.doc.htm>

v navýšení počtu členů ECOSOC³⁶ z 18 na 27. Druhá změna v roce 1968 zvýšila počet hlasů členů UNSC nutných ke svolání konference pro revizi Charty ze 7 na dnešních 9. Do třetice a naposledy pak byla Charta změněna v roce 1973, kdy byl zásadně navýšen počet členů ECOSOC na 54.³⁷

Podle článků 108 a 109 je Chartu možné měnit dvěma způsoby:

- a) Prvním je přijetí navrhovaných změn Valným shromážděním OSN, změny při hlasování musí podpořit dvě třetiny členů UNGA. Účinnými se však změny stávají až po ratifikaci³⁸ dvou třetin členů OSN a zároveň všech členů UNSC.

přijetí změn charty UNGA
2/3 hlasů členů UNGA

ratifikace schválených změn charty
2/3 členů OSN vč. všech stálých členů UNSC

- b) Druhý způsob změny je obdobný. UNGA hlasy dvou třetin svých členů a UNSC hlasy devíti svých jakýchkoliv členů jsou oprávněny společně svolat konferenci pro revizi Charty. Tato konference může následně dvěma třetinami hlasů svých účastníků (přičemž účastnit se jí a hlasovat na ní může každý člen OSN) doporučit změnu Charty. Změna se však stává účinnou, stejně jako v předcházejícím případě, až po ratifikaci dvou třetin členů OSN a zároveň všech stálých členů Rady bezpečnosti OSN.

svolání konference
2/3 hlasů členů UNGA + 9 hlasů libovolných členů UNSC

přijetí změn Charty konferencí
2/3 hlasů účastníků konference

ratifikace schválených změn charty
2/3 členů OSN vč. všech stálých členů UNSC

Z obou dvou způsobů přijímání změn vyplývá, že změny je možné schválit bez souhlasu – dokonce i proti vůli – některého ze stálých členů UNSC. Vstup schválených změn v účinnost je

³⁶ Hospodářská a sociální rada. Zabývá se zejména problematikou ekonomického rozvoje.

³⁷ Charta Organizace spojených národů. 1945. Dostupné také z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

³⁸ Ratifikace znamená závazné potvrzení nějakého dokumentu – obvykle smlouvy – určitým orgánem. V praxi nejčastěji potvrzení vládou dojednané mezinárodní smlouvy přímo voleným orgánem – parlamentem.

však souhlasem všech stálých členů podmíněn. Důležité je rovněž to, že pro vstup změn v platnost je klíčová jejich vnitrostátní ratifikace. Existuje tedy riziko, že i změny vyjednané a vládami států odsouhlasené, nemusí být nakonec ratifikovány.

5.2 Opatření nevyžadující změnu Charty

Druhou skupinu reformních opatření jsou změny nevyžadující zásahy do Charty. Jedná se o změny důležité, nikoliv však ovlivňující samotnou podstatu fungování orgánu. Jde o úpravy spíše procesního charakteru.

Nejdůležitějším dokumentem, který náležitosti jednání UNSC upravuje, je jednací řád. UNSC jej jako svou rezoluci přijala již v roce 1946, v současné době je využívána jeho sedmá revize z roku 1982.³⁹ Jednací řád upravuje např. způsob svolávání zasedání UNSC, jednací jazyky, princip rotace předsednictví apod.

V dokumentu naposledy aktualizovaném před více než třiceti lety se však relativně nedávné snahy o co nejvyšší otevřenost rozhodování orgánu nestihly příliš výrazně projevit. Postupně proto bylo přijato několik předsednických prohlášení, která jednací řád dále rozvádějí a upravují zveřejňování informací, konzultace s dalšími orgány apod. Velmi významné prohlášení začleňující i předcházející snahy bylo přijato v roce 2010.⁴⁰

Určitou možnost zasáhnout do fungování UNSC bez změny Charty má i UNGA. Jak již bylo dříve zmíněno, rozdělení států do regionálních skupin a následná volba přesně daného počtu nestálých členů UNSC jsou upraveny právě rezolucí UNGA.⁴¹

5.3 Shrnutí možných opatření

Jak je patrné z předcházejících stran, reforma UNSC je velmi komplikovaná nejen z hlediska věcného, ale i z hlediska formálního, možnosti přímého zapojení UNSC do ní přitom nejsou tak široké, jak by se mohlo na první pohled zdát. Členové mají dvě možnosti:

- Přijmout předsednické prohlášení či rezoluci upravující některé procesní náležitosti jednání. Schválené změny budou realizovány ihned po schválení dokumentu.
- Přijmout rezoluci o svolání konference pro revizi Charty, součástí této rezoluce mohou být i věcná doporučení (jakási nezávazná – nicméně velmi významná – stanoviska členů

³⁹ Jednací řád UNSC. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sc/about/rules/index.shtml>

⁴⁰ Předsednické prohlášení č. 507 (2010). Dostupné z: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2010/507

⁴¹ Dříve zmíněná rezoluce č. 1991 (1963). Dostupná z: [http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/1991\(XVIII\)&Lang=E&Area=RESOLUTION](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/1991(XVIII)&Lang=E&Area=RESOLUTION)

UNSC ke zvažovaným prvkům reformy). Přijetím této rezoluce započne proces směřující ke změně Charty.

6 Závěr

Rada bezpečnosti OSN je klíčovým orgánem pro zajištění světové bezpečnosti. Ustavena však byla před šedesáti lety ve světě, který se od toho dnešního v mnohém lišil. Pokud si má zachovat svou schopnost řešit (alespoň některé) světové problémy, musí se způsob jejího fungování změnit.

Od začátku devadesátých let minulého století, kdy s rozpadem Sovětského svazu zaniklo i bipolární dělení světa, vzniklo několik iniciativ navrhujiících konkrétní změny. Všechny se zabývají složením orgánu a mechanismem, na základě kterého mají být její členové vybíráni. Iniciativa bývalého generálního tajemníka Kofiho Annana navrhuje v různých variantách vytvoření křesel pro nové stálé členy. Státy ze skupiny G4 usilují o stálé členství, proti nim pak stojí spolu s dalšími, zejména jejich regionálními soupeři, země skupiny Uniting for Consensus usilující o demokratizaci UNSC a posílení voleného prvku.

V úvahu je rovněž nutné brát formální stránku věci, tedy jak reformu provést. Schvalovací proces je velmi složitý a neobejde se bez souhlasu Valného shromáždění OSN a následně vlád či parlamentů všech současných stálých členů. Samotná Rada bezpečnosti OSN může provádět pouze změny ve svých vlastních procesních záležitostech (např. směrem k otevřenosti), změnu Charty (potřebnou ke všem změnám, které se týkají složení UNSC) může pouze iniciovat svoláním zvláštní konference. Je pak na rozhodnutí jejích účastníků – všech členských států OSN – zda navržené změny přijmou za své.

Zdroje pro další studium

Dokument České televize o Společnosti národů, jejím fungování a důvodech neúspěchu.

<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/exkluzivne-na-ct24/historie-cs/45618-spolecnost-narodu-nepodareny-pokus/>

Návrh rezoluce Valného shromáždění OSN předložený skupinou Uniting for Consensus. V případě přípravy rezoluce s doporučeními UNSC k reformě může být po formální (a pro některé státy i věcné) stránce vhodným zdrojem argumentace.

<http://www.un.org/Docs/journal/asp/ws.asp?m=A/59/L.68>

Zpráva Kofiho Annana „In Larger Freedom“. Na straně 42 je k dispozici popis i poměrně podrobné zdůvodnění návrhu na reformu UNSC.

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/59/2005

Jednací řád Rady bezpečnosti OSN. Podrobné studium není nutné, spíše pro seznámení se s formou a zajímavostmi.

<http://www.un.org/en/sc/about/rules/index.shtml>

Předsednické prohlášení upravující některé náležitosti jednání UNSC. Vhodné i pro seznámení s tím, jakou formu by měla obdobná předsednická prohlášení mít.

http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2010/507

Seznam použitých zdrojů

ARIYORUK, Ayca. Players and Proposals in the Security Council Debate. *Global Policy Forum* [online]. 2005 [cit. 2015-07-18]. Dostupné z:

<https://www.globalpolicy.org/component/content/article/200/41204.html>

Assessment of Member States' contributions to the United Nations regular budget for the year 2015. 2014. Dostupné také z:

http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=ST/ADM/SER.B/910

Charta Organizace spojených národů. 1945. Dostupné také z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/charta-organizace-spojenych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>

CIA. *The World Factbook* [online]. [cit. 10. 7. 2015]. Dostupné z:

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

Current Members. *UN Security Council* [online]. [cit. 12. 7. 2015]. Dostupné z:

<http://www.un.org/en/sc/members/>

Členství v UNSC dle zemí. Dostupné také z:

<http://www.un.org/en/sc/repertoire/data/Membership%20in%20the%20Security%20Council%20by%20country%201946-2015.pdf>

GWERTZMAN, Bernard. Why did the United States fail to join the League of Nations? *Council on Foreign Relations* [online]. 2013 [cit. 17. 7. 2015]. Dostupné z:

<http://www.cfr.org/international-organizations-and-alliances/why-did-united-states-fail-join-league-nations/p30709>

In Larger Freedom: Zpráva generálního tajemníka OSN [online]. 2005 [cit. 13. 07. 2015].

Dostupné z: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/59/2005

Jednací řád UNSC. Dostupné z: <http://www.un.org/en/sc/about/rules/index.shtml>

KRISHNAN, Ananth. "China ready to support Indian bid for UNSC". *The Hindu* [online]. 2011 [cit. 2015-09-17]. Dostupné z:

<http://www.thehindu.com/news/international/article2233806.ece>

MAGALHAES BARRETO SILVA, Marina. *Spoiler of Reformer? The Uniting for Consensus group and UN Security Council reform*. 2014. Dostupné také z: <http://hdl.handle.net/11094/34548>

MCCLEAN, Emma. Hard Evidence: who uses veto in the UN Security Council most often – and for what? *The Conversation* [online]. [cit. 16. 7. 2015]. Dostupné z:

<http://theconversation.com/hard-evidence-who-uses-veto-in-the-un-security-council-most-often-and-for-what-29907>

MCDONALD, Kara a Stewart PATRICK. *UN SecurityCouncilEnlargementand U.S.Interests*.

2010. Dostupné také z:

http://www.cfr.org/content/publications/attachments/UNSC_CSR59.pdf

MeetingsRecords. *UN SecurityCouncil* [online]. [cit. 16. 07. 2015]. Dostupné z:

<http://www.un.org/en/sc/meetings/>

OKHOVAT, Sahar. *The United NationsSecurityCouncil: Its Veto Power and ItsReform* [online].

2011 [cit. 15. 07. 2015]. Dostupné z:

<http://www.miat.org.au/articles/UNSC%20FULL%20REPORT%20Sept%202011.pdf>

PANDA, Jagannath. *Beijing'sperspective on UN SecurityCouncilreform: identity, activism and strategy*. 2011. Dostupné také z: <http://www.ipris.org/php/download.php?fid=641>

PERLO-FREEMAN, Sam et al. TRENDS IN WORLD MILITARY EXPENDITURE, 2014. In: *SIPRI FactSheet* [online]. 2015 [cit. 10. 7. 2015]. Dostupné z:

<http://books.sipri.org/files/FS/SIPRIFS1504.pdf>

ArmedConflictsVersion 4-2009. *PRIO Network* [online]. 2009 [cit. 2015-09-17]. Dostupné z:

<https://www.prio.org/Data/Armed-Conflict/UCDP-PRIO/Armed-Conflicts-Version-X-2009/>

Předsednické prohlášení č. 507 (2010). Dostupné z:

http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2010/507

Rezoluce UNGA č. 1991 (1963). Dostupné z:

[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/1991\(XVIII\)&Lang=E&Area=RESOLUTION](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/1991(XVIII)&Lang=E&Area=RESOLUTION)

Rezoluce UNGA č. 2758 (1965). Dostupné z:

[http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2758\(XXVI\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2758(XXVI))

The UN SecurityCouncil (UNSC). *Council on Foreign Relations* [online]. 2015 [cit. 2015-09-17]. Dostupné z: <http://www.cfr.org/international-organizations-and-alliances/un-security-council-unsc/p31649>

The Covenant oftheLeagueofNations. *TheAvalon Project* [online]. [cit. 16. 7. 2015].

Dostupné z: http://avalon.law.yale.edu/20th_century/leagcov.asp

Time to reformthe UNSC. *The Hindu* [online]. 2015 [cit. 2015-09-17]. Dostupné z:

<http://www.thehindu.com/opinion/editorial/time-to-reform-the-unsc/article7659943.ece>

Troop and police contributors. *UN Peacekeeping* [online]. [cit. 11. 7. 2015]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/peacekeeping/resources/statistics/contributors.shtml>

TRUEMAN, Chris. LeagueofNations. *TheHistoryLearningSite* [online]. [cit. 15. 7. 2015]. Dostupné z: <http://www.historylearningsite.co.uk/modern-world-history-1918-to-1980/league-of-nations/>

United NationsRegionalGroupsofMemberStates. *United Nations DGACM* [online]. [cit. 12. 7. 2015]. Dostupné z: <http://www.un.org/depts/DGACM/RegionalGroups.shtml>

United NationsSecurityCouncil. *Britannica.com* [online]. [cit. 17. 7. 2015]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/topic/United-Nations-Security-Council>

"UNITING FOR CONSENSUS" GROUP OF STATES INTRODUCES TEXT ON SECURITY COUNCIL REFORM TO GENERAL ASSEMBLY. *UN MeetingsCoverage and PressReleases* [online]. 2005 [cit. 12. 7. 2015]. Dostupné z: <http://www.un.org/press/en/2005/ga10371.doc.htm>

UN MillenniumDeclaration. 2000. Dostupné také z: <http://www.un.org/millennium/declaration/ares552e.htm>

US backsJapan's UNSC biddespitesetback to momentum. *ChinaDaily* [online]. 2005 [cit. 2015-09-17]. Dostupné z: http://www.chinadaily.com.cn/english/doc/2005-04/18/content_435251.htm

Top partneři

Generální partner
Pražského studentského summitu

Hlavní partner
Modelu OSN

Hlavní partner Modelu NATO

Ministerstvo zahraničních věcí
České republiky

Univerzitní partner

Hlavní partner Modelu EU

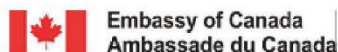
Partner jednání

Partner zahájení

Partneři Modelů

Mediální partneři

Hlavní mediální partner

Hlavní mediální partner

Mediální partner

Partner Chronicle

Za podpory

**Asociace
pro mezinárodní
otázky**
Association
for International
Affairs

Pražský studentský summit
projekt Asociace pro mezinárodní otázky